

YLEISTEN KIRJASTOJEN KONSORTIO: OHJAUSRYHMÄ

Pöytäkirja 10.4.2018 klo 10-15

Paikka: Pasilan kirjasto, KiFin neukkari

Läsnäolijat: Virva Nousiainen-Hiiri (pj.), Aino Ketonen (siht.), Hanna Martikainen, Kati Vuontisjärvi, Jarmo Tikka, Tuija Sirviö-Lappalainen, Aija Laine, Katri Vanttinen (11.30-13), Matti Sarmela 10-11.30, Kaisa Hypen

Etänä: Pia Kontio, Maarit Helen

Poissa: Laura From, Heidi Enberg, Asko Rossi

1. Kokouksen avaus
Puheenjohtaja Virva Nousiainen-Hiiri avasi kokouksen klo 10.01.
2. Työjärjestyksen hyväksyminen
Esityslista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi seuraavin muutoksin: kohta 7.
"Ruotsinkielisten kirjastojen tarpeet ja palvelut konsortiossa" siirretään seuraavaan kokoukseen ohjausryhmän jäsenen Heidi Enbergin toiveesta.
3. Muutoksia ohjausryhmässä
Uusi jäsen Jarmo Tikka aloittaa. Hän on Kotkan kaupunginkirjastosta. Henkilökohtaisena varajäsenenä jatkaa Arja Kuisma Kouvolan kaupunginkirjastosta. Laura Fromin uusi varajäsen on Maarit Helen Tampereen kaupunginkirjastosta.
4. Ajankohtaista kirjastoista

KYYTI/Kotka/Jarmo Tikka

Jarmo Tikka on aloittanut Kotkassa muutama kuukausi sitten informaattikkona. Hänen vastuullaan on etenkin verkkokirjasto ja kirjastojärjestelmä asiat. KOHAan on tehty nyt keväällä suuritöinen versiopäivitys. EditX –rajapinta on kehitetty, että saadaan tehtyä hankinnat suoraan verkkokaupasta.

KESKI/Jyväskylä/Hanna Martikainen

Jyväskylässä on purettu maakuntakokoelmia ja järjestetty kirjaston toimintoja sen vuoksi, että Jyväskylä ei ole enää maakuntakirjasto. KESKI –kirjastot ovat menossa Melindaan ja RDA –luettelointiin siirrytään. Etenkin musiikin osalta on huolta miten se tulee näkymään Melindassa. Keskustelua on herättänyt myös miten musiikkia varastoidaan ja tarjotaan asiakkaille, kun osa kysynnästä on siirtynyt kaupallisiin suoratoistopalveluihin. Jyväskylässä on perinteisesti ollut laadukkaat ja laajat musiikkikokoelmat. Uusia tiloja, jotka pääsääntöisesti ovat yhteiskäytössä koulujen kanssa tulee Kuokkalaan, Keljonkankaalle, Kortepohjaan ja Vesankaan.

VASKI/Turku/Kaisa Hypen

Turussa on tapahtunut paljon henkilöstömuutoksia. Käytännössä puolet johtoryhmän jäsenistä on vaihtunut. Uusia rekrytointeja on tehty ja kevään aikana on tarkoitus rekrytoida palvelupäällikkö ja parhaillaan on auki e-informaation paikka. Big datassa hyödynnetään kokoelmien kehittämisessä. AVI:lta on saatu rahoitusta aineiston tekemiseen näkymättömästä näkyväksi paikannuksen ja suosittelun avulla. Kirjojen osalta on meneillään hankinta-portalin kilpailutus. Tavoitteena on saada sopimus, jonka kesto on 2 + 2 vuotta. OMENOI striimattavaa teatteriesitysten tallennepalvelua on tutkittu.

LAPPI/Rovaniemi/Kati Vuontisjärvi

Myös Lapissa on tehty KOHAN versiopäivitys. Lapin kirjastot ovat ottamassa käyttöön FINNA-verkkokirjaston. Rovaniemen pääkirjastolla on meneillään tilahanke, jonka tarkoituksena on saada tilat paremmin käyttöön. AVI:lta on saatu rahaa mediakasvatussuunnitelman tekemiseen kouluille, saamenkielisen aineiston esiintuomiseen ja lukudiplomin suunnitteluun kouluille Rovaniemellä.

RUTAKKO/Iisalmi/ Tuija Sirviö-Lappalainen

RUTAKOn alueella selvitetään aluekirjaston perustamista. Selvityksessä ovat mukana Ylä-Savon kirjastot pois lukien Nilakan kirjastot (Keitele, Pielavesi, Tervo, Vesanto).

HELMET/Helsinki/Virva Nousiainen-Hiiri

Oodi avataan 3.12.2018 ja se aiheuttaa paljon muutoksia Helsingissä. Oodin avaamisen vuoksi kirjasto ei saa palkata uutta henkilöstöä vaan Oodin henkilöstö on valittu hakemusten perusteella nykyisistä Helsingin kaupunginkirjaston vakinaisesta henkilöstöstä. Myöskään yhtäkään lähikirjastoa ei saa lakkauttaa Oodin vuoksi. Oodissa ja sen suunnittelussa onkin pyritty hyödyntämään robotiikkaa ja kehittämään logistiikkaa niin, etteivät logistiset rutiinitehtävät vie henkilöstön aikaa vaan nykyisellä henkilökuntamäärällä pystytään hoitamaan myös Oodi. Logistiikka uudistuksen myötä Helsinki siirtyy suunnitelmien mukaan kellutukseen huhtikuussa 2019, kun älykäs kellutusjärjestelmä saadaan käyttöön. Kirjastossa otetaan käyttöön aluemalli. Kirjaston asema Helsingin kaupungin organisaatorakenteessa muuttuu 1.1.2019, kun kirjasto nousee omaksi palvelukokonaisuudekseen kulttuurin, liikunnan ja nuorison rinnalle. Helmetin luettelointitiedot siirretään nykyään Melindaan eräajoilla. Musiikkiaineistoja ei siirretä Melindaan. Helsingissä on ollut vaikeuksia saada nykyiseltä sopimustoimittajalta ulkomaisia aineistoja. Tämän vuoksi sopimus on purettu ja uutta kilpailutusta valmistellaan.

VALTAKUNNALLINEN KEHITTÄMISYKSIKKÖ/Helsinki/ Aija Laine, Matti Sarmela

Valtakunnallisen kehittämisyksikkö on keskittynyt alkuvuonna koordinoimaan alueellista kehittämistehtävää hoitavien kirjastojen toimintaa ja edistämään näiden välistä yhteistyötä.

Osallistamalla kirjastoja halutaan saada kirjastot aktiivisiksi toimijoiksi verkostossa. Valtakunnallinen kehittämysyksikkö tekee tiivistä yhteistyötä Kansalliskirjaston kanssa FINNA-verkkokirjaston kehittämisessä. Tarkoituksena on tarjota kirjastoille omiin FINNA-liittymiin yhteistä sisältöä upokkeina, jota saadaan mm. Kirjasammosta. Kirjastohakemisto uudistuu ja sieltä menee kirjastojen yhteystiedot Suomi.fi-palveluun. Valtakunnallinen kehittämysyksikkö osallistuu myös metadata-prosessin visiointiin yhdessä Kansalliskirjaston kanssa. Ekirjaston uudistus etenee pikku hiljaa. Myös Kirjasampo uudistuu. OKM:n vuositilastot on julkaistu. Kirjastojen rooli kansalaisten digitukena kasvaa lähitulevaisuudessa ja tämä täytyy ottaa huomioon myös valtakunnallisen ja alueellisten kehittämiskirjastojen toiminnassa. Seuraava alueellisten kehittämiskirjastojen kokous on 23.5.Lahdessa.

ETÄOSALLISTUJAT

LUMME/Mikkeli/Pia Kontio

Etelä-Savon Lumme-kirjastojen kuulumiset saatiin ennakkoon Pia Kontiolta sähköpostitse.

1. eLumme
Lumme-kirjastojen ohjausryhmässä sovittiin tälle vuodelle ensimmäistä kertaa yhtenäinen e-aineistovalikoima, niin että kaikkien Lumme-kirjastojen asiakkaat ovat tasa-arvoisessa asemassa e-aineistojen suhteen. E-aineistoasioiden edelleen vahvistamiseksi haettiin eLumme-hanke, joka on nyt meneillään. Hankkeen tavoitteena on muun muassa yhteisen toimintamallin kehittäminen e-aineistojen hankintaan ja hallintaan, e-aineistojen markkinoinnin edistäminen sekä henkilökunnan e-aineistotietämyksen lisääminen. Hankkeessa työskentelee kirjastonhoitaja Sari Järn Joroisten kirjastosta ajalla 12.2. – 11.5.2018 (4 päivää viikossa). Hän muun muassa kiertää kaikissa Lumme-kirjastoissa tutkien e-aineistojen toimivuutta ja näkyvyyttä kirjastotilassa ja miten niitä on eri kirjastoissa markkinoitu, sekä vinkaten miten e-aineistoista tiedottamista kirjastotilassa voi parantaa. Hän on myös laatinut kyselyn, jolla kartoitetaan henkilökunnan e-aineistotietämystä ja –osaamista sekä koulutustoiveita. Tuleva Lumme-Finna helpottaa e-aineistoista tiedottamista.
2. E-kirjojen käyttöluvusta Lumpeissa
Lumme-Ellibsin vuoden 2017 lainoissa oli 112 % nousu verrattuna vuoden 2016 lainoihin, mutta lainoja oli silti tosin yhteensä vain 5.000. Näyttää kuitenkin siltä, että asiakkaat ovat löytäneet e-kirjat ja erityisesti e-äänikirjat. Tämän vuoden tammi-maaliskuun lainausluvut ennakoivat, että kehitys jatkuu yhtä voimakkaana. E-kirjakokoelmaan on satsattu viime vuonna enemmän kuin aiemmin.
3. Viddla-kokeilusta Toenperän kirjastossa (Juva, Joroinen, Rantasalmi)
Toenperän kirjasto aloitti tänä keväänä elokuvien Viddla-suoratoistopalvelun kokeilun, joka on kuitenkin toistaiseksi päättynyt. Kohan ja Viddlan rajapinnassa ilmeni ongelma, joka estää käyttäjän iän tarkistamisen. Valikoimaan pystyttiin siten ottamaan kokeilun aikana vain kaikille sallittuja tallenteita. Kehitystyö jatkuu, mutta palvelu ei siis ole tällä erää asiakkaiden käytössä.

5. Ajankohtaista e-aineistoista

- eMagz –pilotti KESKI-kirjastoissa (Hanna Martikainen)
Hanna Martikainen kertoi KESKI-kirjastojen eMagz etäkokeilusta. KESKI-kirjastot tarjoavat 26 lehteä etäkäyttöön asiakkailleen. Mukana on lehtiä seuraavilta kustantajilta: Focus, Aller, Karprint, Terramedia, Sanoma (IltaSanomat), Kameraseura. Seitsemässä kuukaudessa lehtiä on luettu noin 57 000 kertaa, keskimäärin noin 8200 kertaa kuukaudessa. KESKI-kirjastolla on ollut käytössään 1-2 yhtäaikaisen käyttäjän lisenssiä lehtikohtaisesti ja se on ollut riittävä määrä 270 000 asukkaan kimpalle. Palvelun käyttäjistä 35 % on miehiä. Käyttäjien keski-ikä on 48 vuotta. Käyttäjistä suurin osa 63% tulee Jyväskylästä, toiseksi suurin käyttäjäryhmä on Jämsästä 5 %. Uusia käyttäjiä eMagziin tulee koko ajan samoin myös e-kirjapalveluihin.
- valtakunnallinen yhteinen e-kirjakokoelma: keskustelua
Keskusteltiin valtakunnallisesta yhteisestä e-kirjakokoelmasta. Päätettiin kirjata seuraavat asiat:
 1. Odotetaan kuka tulee valituksi lainausalustan toimittajaksi käynnissä olevassa kilpailutuksessa
 2. Suunnitellaan ja toteutetaan pilotti, jossa testataan erilaisia lisenssimalleja
 3. Lähtökohtaisesti nykyisiä kokoelmia ei yhdistetä
 4. Tehdään laskelmia kustannuksista, joissa huomioidaan lisenssien hinnat ja työhön tarvittava työaika
- elokuvapalvelut kirjastossa: keskustelua
Keskusteltiin konsortion järjestämästä leffapäivästä. Striimattavien elokuvien käyttöönotto kirjastoissa on ottanut joitakin haparoivia askeleita, mutta kirjastoja arveluttaa palveluissa käytettävä lisenssiointimalli, jossa maksetaan jokaisesta ladatusta leffasta erikseen. Tämä voi toimia pienemmissä kunnissa/kirjastoissa, mutta jo keskiuurilla kirjastoilla voi olla vaikeuksia palvelun rahoittamisessa niin, että palvelu olisi käytössä koko kuukauden. Esimerkiksi konsortion koulutuspäivässä kuultiin Lundin kirjastosta, jossa on käytössä striimattavat elokuvapalvelut Cineasterna ja BTJ Viddla: palveluihin kuukausittain sijoitetut määrärahat loppuvat yleensä reilusti ennen kuun vaihdetta. Ruotsalainen Cineasterna on antanut konsortiolle tarjouksen leffapalvelustaan. Tieto sovittiin välitettäväksi ruotsinkieliselle alueelle.

6. Ajankohtaista kilpailutuksista

- e-aineiston lainausalusta kilpailutuksen tilanne
Huhtikuun konsortiokirjeessä kirjastoja kehoitetaan sitoutumaan kilpailutukseen 18.5. 2018 mennessä. Tällä kertaa sitoutuneet ja kiinnostuneet kirjastojen tulee olla tiedossa ennen tarjouspyynnön jättämistä. Kirjastojen antamien taustatietojen perusteella tarjouspyynnössä pystytään kuvaamaan tarkemmin potentiaalisille tarjoajille hankinnan koko. Sitoutumislomakkeet ovat yhteishankintayksikkö KL-Kuntahankintojen sivuilla. Tämä kilpailutus toteutetaan yhteistyössä KL-Kuntahankintojen ja Yleisten kirjastojen konsortion kanssa. Tarjouspyyntö julkaistaan toukokuun aikana.
- tietopyyntö kotimaiset etäkäyttöiset e-aikakauslehdet: keskustelua

E-lehtipalveluiden käyttö on tullut hyvin suosituksi yleisissä kirjastoissa. Viime vuonna yleisten kirjastojen e-lehti latausten määrä oli yli 1,2 miljoonaa latausta. Tämän vuoksi konsortio aikoo tehdä markkinoille tietopyynnön kotimaisista etäkäyttöisistä e-aikakauslehdistä yhteistyössä KL-Kuntahankintojen kanssa syksyllä.

Ulkomaisia lehtiä tarjoava Flipster –lehtipalvelu on tarjonnut kirjastoille mahdollisuutta testata palveluaan. Sovittiin, että huhtikuun konsortiokirjeessä tiedotetaan jäseniä mahdollisuudesta testata Flipsteriä. Kirjastojen täytyy ilmoittautua testijaksoon viimeistään 9.5.2018 mennessä.

7. Ruotsinkielisten kirjastojen tarpeet ja palvelut konsortiossa
Siirrettiin seuraavaan kokoukseen Heidi Enbergin toiveesta.
8. Metatieto –hanke: tilannekatsaus ja tulevaisuuden suunnitelmat
Virva Nousiainen-Hiiri antoi tilannekatsauksen metatieto –hankkeen etenemisestä. Metatietoprosessia kehitetään yhdessä Kansalliskirjaston, Helsingin kaupunginkirjaston, ja Kirjavälityksen kanssa. Kirjastojen näkökulmasta tärkeää on varmistaa kirjastojen tarpeisiin sopivan metatiedon saaminen tietokantoihin nopeasti ja varmasti. Kokonaisuudessa on kuitenkin kyse enemmän kirja-alan yhteisestä hankkeesta. Hanke on jaettu kahteen eri osioon: nopean toiminnan hankkeeseen ja pitemmän aikavälin hankkeeseen. Nopean toiminnan hanke valmistuu toukokuun loppuun mennessä. Nopean toiminnan hankkeen keskeinen tavoite on ollut Helmet luettelointien saaminen Melindaan eräajoina. Käytännön työssä hankkeiden eteneminen näkyy jo nyt kirjastoille siten, että Melindassa on enemmän ennakkotietoa. Metatietoprosessin kehittymisestä ja vaikutuksista tiedotetaan tässä vaiheessa lähinnä kirjastojen yhteisissä tilaisuuksissa (esimerkiksi Konsortion ohjausryhmän kokoukset ja YKN).
9. Jäsentilanne
Maaliskuun alussa puuttuvia jäseniä on kontaktoitu suoraan. Sen seurauksena noin 25 kuntaa on liittynyt konsortioon. Edelleenkin konsortiosta puuttuu noin 40 kuntaa. Tällä hetkellä jäseniä on 245.
10. Vuoden 2018 toimintasuunnitelma
Tarkistettiin vuoden 2018 toimintasuunnitelma. Ei lisäyksiä tässä vaiheessa.
11. Muuta
Ei muita asioita.
12. Kokouksen päätös
Kokous päätettiin klo 14.50. Seuraava kokous on 9.10.2018, KiFin neukkari, Pasilan kirjasto.

Muistion vakuudeksi,

Virva Nousiainen-Hiiri

Aino Ketonen